

Code No. 5711

Roll No.

SET : A

D. El. Ed. 1st Year Exam., Feb./March – 2023

Proficiency in Sanskrit Language

संस्कृत भाषा में प्रवीणता

(Course Code : DE-111)

(Only for Re-appear Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश : –

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 4 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।
- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें। रोल नं० के अतिरिक्त प्रश्न-पत्र पर अन्य कुछ भी न लिखें और वैकल्पिक प्रश्नों के उत्तरों पर किसी प्रकार का निशान न लगाएँ।
- (vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

निर्देशाः –

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यश्च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां देयानि।
- (घ) प्रश्नसंख्या अवश्यमेव लेखनीया।

5711/(Set : A)

P. T. O.

भाग - 'क'

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु **द्वयोः** प्रश्नयोः व्याख्या कार्या - 2 × 3 = 6
- (क) पठनकौशलेन कोऽभिप्रायः ? अस्य विभिन्नानां प्रकाराणां वर्णनं कुरुत।
- (ख) संस्कृतभाषायाः महत्त्वं विविधरूपेण प्रतिपादयति।
- (ग) भाषायाः विविधरूपाणां परिचयं लिखन्, अस्याः शिक्षणोद्देश्यानां वर्णनं कुरुत।
2. **एकः** प्रश्नः समाधेयः - 1 × 3 = 3
- (क) 'हलन्त्यम्' इत्यस्य सूत्रस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या।
- (ख) संधिप्रकरणस्य विविधरूपाणां सोदाहरणं व्याख्या कार्या।
3. **एकः** प्रश्नः समाधेयः - 1 × 3 = 3
- (क) ऋग्वेदसंहितायाः संक्षिप्तरूपेण वर्णनं कुरुत।
- (ख) रामायणस्य साहित्यिकमहत्त्वं प्रतिपादयत।
4. **एकः** प्रश्नः समाधेयः - 1 × 3 = 3
- (क) व्याकरणशिक्षणस्य अधुना का व्यवस्था ? अस्य विभिन्नानां रूपाणां वर्णनं सोदाहरणं करणीयम्।
- (ख) पाठ-प्रस्तावना-कौशलस्य व्याख्या कार्या।
5. **एकस्य** विशदरूपेण उत्तरं लिखत - 1 × 5 = 5
- (क) ब्राह्मणसाहित्यस्य परिचयं लिखत।
- (ख) 'उपमाकालिदासस्य' सूक्तिरियं समाधेया।

भाग - 'ख'

6. अधोलिखितानां वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि - 15 × 1 = 15
- (क) अक्षर-विन्यासाय को विधिः समीचीनः अस्ति ?
- (i) अनुकरण विधिः (ii) चित्रविधिः
- (iii) माटेसरी विधिः (iv) सर्वे

- (ख) 'न सोऽस्ति प्रत्ययो लोके यः शब्दानुक्रमादृते।
अनुविद्धमिव ज्ञानं सर्वं शब्देन भाषते॥'
सूक्तिरियं कुतः संकलिता ?
- (i) वाक्यपदीयात् (ii) यजुर्वेदात्
(iii) काव्यप्रकाशात् (iv) ऋग्वेदात्
- (ग) 'भ्रातृ' प्रातिपदिकं फारसीभाषायाम् अस्ति -
- (i) ब्रदर (ii) बिरोदर
(iii) बरोदर (iv) बिरादर
- (घ) 'संस्कृतभाषा' आगच्छति -
- (i) विशेषपरिवारे (ii) भारोपीयपरिवारे
(iii) द्रविड़परिवारे (iv) तिब्बतपरिवारे
- (ङ) 'ऋकारस्य' उच्चारणस्थानम् अस्ति -
- (i) मूर्धा (ii) कण्ठः
(iii) तालुः (iv) दन्तः
- (च) 'क + आ + र् + त् + स् + न् + य् + अ + म्' इत्यस्य पदच्छेदस्य रूपं स्यात् -
- (i) कारत्स्यम् (ii) कात्स्यम्
(iii) कार्तस्यम् (iv) किमपि न
- (छ) 'मातृ + अंशः' इत्यस्य सन्धिपदम् अस्ति -
- (i) मातृशः (ii) मात्रंशः
(iii) मार्तशः (iv) मातंशः
- (ज) 'सवर्णसंज्ञा' विधायकं सूत्रम् अस्ति -
- (i) हलन्त्यम् (ii) सुप्तिङन्तपदम्
(iii) परः संनिकर्षसंहिता (iv) तुल्यास्यप्रयत्नं०
- (झ) 'भू' धातोः लङ्लकारस्य उत्तमपुरुषे एकवचने रूपं स्यात् -
- (i) अभवत् (ii) अभवः
(iii) अभवम् (iv) अभवम्

(अ) 'लता' इत्यस्य प्रातिपदिकस्य द्वितीयाविभक्तौ बहुवचने रूपं स्यात् -

(i) लता	(ii) लताः
(iii) लतया	(iv) लतान्

(ट) 'उत्तररामचरितम्' नाटकमस्ति -

(i) भवभूतेः	(ii) कालिदासस्य
(iii) माघस्य	(iv) भासस्य

(ठ) वेदाङ्गानि सन्ति -

(i) पञ्च	(ii) षट्
(iii) सप्त	(iv) अष्ट

(ड) पद्य-शिक्षणे सम्मिलितः अस्ति -

(i) प्रस्तावना	(ii) प्रस्तुतीकरणम्
(iii) उद्देश्य-कथनम्	(iv) सर्वे

(ढ) कथा-शिक्षणे सम्मिलितः अस्ति -

(i) पूर्वज्ञानम्	(ii) मूल्यांकनम्
(iii) शुद्धोच्चारणम्	(iv) सर्वे

(ण) 'नाट्य' भिन्नरुचेर्जनस्य बहुधारयेकम् समाराधनम्।

कस्य नाटकस्य भूमिकायां लिखितमस्ति ?

(i) अभिज्ञानशाकुन्तलस्य	(ii) मालविकाग्निमित्रस्य
(iii) उत्तररामचरितस्य	(iv) मालतीमाधवस्य